

Position Paper

Re-integratie van Jihadistische ex-gedetineerden

Sophie Peeman, 18024971

18024971@student.hhs.nl

A. Tromp

IVK – DUAAL – 1A

Inhoudsopgave

Re-integratie van Jihadistische ex-gedetineerden.....	3
Nederlands re-integratie beleid	3
Hulp voor ex-jihadisten blijft uit	3
'Succesvol'	4
Hoe nu verder?	4
Literatuurlijst	5

Re-integratie van Jihadistische ex-gedetineerden

Mensen die worden opgepakt omdat ze verdacht worden van het voorbereiden van een terroristische aanslag, lopen tijdens of na gevangenschap het risico verder te radicaliseren. Sommige mensen ontwikkelen een sterker woedegevoel juist omdat ze zijn opgepakt, of vinden bevestiging van hun ideologische gedachten door contact met andere gedetineerden. Andere mensen worden opgepakt omdat ze al geradicaliseerd zijn en ideologische gedachten hun daden bepalen. Het blijft een ingewikkeld proces om de gedachtegang van deze mensen zo aan te passen dat ze volledig deradicaliseren en klaar zijn voor de re-integratie in de maatschappij. Het re-integratie beleid in Nederland is goed, maar toch blijven de recidive hoog. Uit onderzoek (Weggemans & de Graaf, 2015, p. 27) blijkt dat 67,5% van de ex-gedetineerde binnen zes jaar recidiveert. Daarom blijft het een ingewikkeld vraagstuk:

“Is het Nederlandse re-integratie beleid goed genoeg om jihadistische ex-gedetineerden terug te laten keren in de maatschappij, en daarmee de recidive lager te krijgen?”

Nederlands re-integratie beleid

Om antwoord te kunnen geven op deze vraag is het van belang een beeld te krijgen van het huidige Nederlandse re-integratiebeleid. In 2012 startte Reclassering Nederland een aanpak gericht op de re-integratie van Jihadistische gedetineerden. Onder leiding van de NCTV (Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid) werd er een TER-team (Terrorisme-, Extremisme- en Radicaliseringsteam) opgericht. Het doel hiervan is om de recidive, door middel van specialistische resocialisatie en nazorg, te verlagen. Uit recent onderzoek (Schuurman & van der Heide, 2018, p. 3) is gebleken dat in de periode van 2012 tot 2018, 189 justitiabelen met een extremistische achtergrond hebben deelgenomen aan het TER-team programma. Het opbouwen van werkgelegenheid en een individuele aanpak zijn volgens deze bron van belang voor een succesvolle re-integratie. Dit beleid lijkt doordacht en productief, maar in de praktijk blijkt het maatwerk te ontbreken.

Hulp voor ex-jihadisten blijft uit

Vaak lukt het nauwelijks om Jihadistische ex-gedetineerden weer succesvol deel te laten nemen aan de maatschappij. Beatrice de Graaf en Daan Weggemans deden onderzoek naar de re-integratie van tien Jihadistische ex-gedetineerden. Sinds de wetten in 2004 zijn veranderd is het eenvoudiger om mensen op verdenking van terrorisme te arresteren. Beatrice de Graaf en Daan Weggemans (2015) omschrijven het gevolg hiervan: "Steeds meer mensen hebben vastgezeten, vaak zonder dat het lukte ze veroordeeld te krijgen. Ondertussen geef je ze wel een stigma. Wat gebeurt er met hen als ze weer zijn vrijgelaten? Denk maar niet dat een werkgever ze zomaar terugneemt. Ik schrok ervan dat er over deze vraag vaak niet was nagedacht."

De overheid plaatst deze ex-gedetineerden na vrijlating vaak op de VN-sanctielijst, waardoor financiële tegoeden van terreurverdachten bevroren. Deze lijsten zijn openbaar. Het gevolg hiervan is dat terreurverdachten vrijwel niet meer aan werk komen. Het gevoel dat ze geen waarde meer bijdragen aan de maatschappij, zorgt ervoor dat Jihadistische ex-gedetineerden een nog grotere afkeer voor Nederland creëren dan voorheen. Uit het eerder genoemde onderzoek, gepubliceerd in de Trouw (Van Der Poll, 2015), blijkt dat ongeveer de helft van de Jihadistische ex-gedetineerden verder radicaliseert na vrijlating.

‘Succesvol’

De recidive in Nederland onder terreurverdachten die hun straf hebben uitgezeten is zeer laag in vergelijking met andere criminaliteit (NCTV, 2019, p.5). Ook kunnen we stellen dat de hoeveelheid aanslagen in Nederland, in vergelijking met omliggende Europese landen zoals Duitsland, België en Frankrijk, klein is. Ten slotte kunnen we kijken naar de cijfers. Volgens een onderzoek dat gepubliceerd is in de Trouw, zaten er tussen 2006 en 2010 ongeveer tachtig mensen gevangen op een terrorismeafdeling, in 2015 waren dit er nog maar tien (Van Der Poll, 2015). Volgens Omroep Brabant waren dat er in 2017 vijftientig (Joachems, 2017). Om dit in een breder perspectief te brengen kijken we naar ons buurland België. Volgens een Vlaamse nieuwssite kregen er in 2017 ongeveer 209 gedetineerden het ‘T.’ etiket dat staat voor terrorisme of geradicaliseerd. Momenteel telt België 227 gedetineerden met dit etiket. (Leestmans, 2019)

De preventieve aanpak van terreurverdachten door de overheid in combinatie met het beleid dat op dit moment gehanteerd wordt voor de re-integratie van Jihadistische ex-gedetineerden, kan dus als succesvol worden beschouwd. ‘Succesvol’ kan hierin worden omschreven als het voorkomen van onveilige situaties.

Hoe nu verder?

Het Nederlandse re-integratie beleid is op dit moment niet goed genoeg om Jihadistische ex-gedetineerden voldoende succesvol te laten re-integreren en de recidive daarmee laag te houden. Terrorisme is niet nieuw, maar de vorm waarin terrorisme nu optreed hebben we nog niet eerder meegemaakt. Het gevaarlijke eraan is dat extremisten niet bang zijn om hun eigen leven op te offeren en ze vaak alleen opereren, de zo geheten ‘Lone Wolves’. Die gedachten en overtuigingen zijn moeilijk te beïnvloeden, en dus is het moeilijk om deze vorm van terreur tegen te gaan. Wel zijn er een aantal aspecten waarop we kunnen inspelen, die de succesvolle re-integratie kan bevorderen.

Uit onderzoek (de Graaf & Weggemans, 2016, p. 92) blijkt dat een effectieve re-integratie begint bij de ex-gedetineerde zelf. Pas als hij afstand wil doen van extremistische gedachten en overtuigingen, lijkt de kans op een veilige en succesvolle re-integratie reëel. Vanaf daar is het aan Nederland de taak om Jihadistische ex-gedetineerden te begeleiden in hun re-integratie proces. Hierbij moet vooral worden gelet op het creëren van werkgelegenheid. Op deze manier hebben ex-gedetineerden het gevoel dat ze er weer toe doen in de maatschappij. Ook blijkt uit diverse onderzoeken dat sociale contacten zoals familie en vrienden een belangrijke rol spelen voor een succesvolle terugkeer in de maatschappij. Het Nederlandse beleid moet zich meer richten op de positie van de ex-gedetineerden in de maatschappij. De terrorismeafdeling in Vught staat bekend als een zwaar beveiligde gevangenis met een streng regime. Toch komen er regelmatig berichten naar buiten dat Jihadistische gedetineerden ongestoord gebruik kunnen maken van de Jihadboeken in de lokale bibliotheek. Dit zijn belangrijke aandachtspunten waarop het Nederlandse re-integratie- en detentiebeleid zeker kan worden aangepast. Want hoe groot de afkeer en angst voor terrorisme ook is, hoor en wederhoor is een van de belangrijkste beginselen in de rechtspraak, en dit beginsel zou ook in dit complexe veiligheidsvraagstuk, voor beide partijen, voor veel opheldering en inzichten kunnen zorgen.

Literatuurlijst

- Weggemans, D. J., & de Graaf, B. A. (2015). Na de vrijlating: een exploratieve studie naar recidive en re-integratie van jihadistische ex-gedetineerden. Amsterdam, Nederland: Politie & Wetenschap.
- Schuurman, B., & van der Heide, L. (2018). Re-integratie van delinquenten met een extremistische achtergrond: evaluatie van de Nederlandse aanpak. Geraadpleegd van <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:cVuSabNlcyYJ:https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2018/11/07/tk-bijlage-reintegratie-van-gedetineerden-met-een-extremistische-achtergrond/tk-bijlage-reintegratie-van-gedetineerden-met-een-extremistische-achtergrond.pdf+&cd=3&hl=nl&ct=clnk&gl=nl>
- Van Der Poll, W. (2015, May 22). Hulp voor ex-jihadist blijft uit. Geraadpleegd op 28 mei 2019, van <https://www.trouw.nl/home/hulp-voor-ex-jihadist-blijft-uit%7Eae977faa/>
- Van Der Poll, W. (2015, May 22). Hulp voor ex-jihadist blijft uit. Geraadpleegd op 28 mei 2019, <https://www.trouw.nl/home/hulp-voor-ex-jihadist-blijft-uit%7Eae977faa/>
- de Graaf, B. A., & Weggemans, D. (2016). Na de vrijlating. *Justitiële Verkenningen*, 42(2), 78–97. <https://doi.org/10.5553/JV/016758502016042002006>
- NCTV. (2019). *Dreigingsbeeld terrorisme Nederland* (49). Geraadpleegd van https://www.nctv.nl/binaries/DTN49%20Samenvatting_tcm31-378298.pdf
- Joachems, W.-J. (2017, October 31). “Alsof je op een andere planeet zit”, het leven op de terroristenafdeling volgens Amnesty. Geraadpleegd op 28 mei 2019, <https://www.omroepbrabant.nl/nieuws/234983/Alsof-je-op-een-andere-planeet-zit-het-leven-op-de-terroristenafdeling-volgens-Amnesty>
- Leestmans, D. (2019, May 1). Geradicaliseerden in de gevangenis: met hoeveel zijn ze? En wat als ze vrijkomen? Negen vragen én antwoorden. Geraadpleegd op 28 mei 2019, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/04/23/gedetineerden-met-de-t-van-terrorisme/>